

Polish translation of:

Immunisation for pre-school children three to five years old.

Szczepienia dzieci w wieku przedszkolnym od trzech do pięciu lat

Wstęp

Niniejsza ulotka zawiera informacje dotyczące szczepień na błonicę, tężec, krztusiec oraz chorobę Heinego-Medina oraz dawki przypominające szczepionki MMR, które podaje się dzieciom przed rozpoczęciem przez nie szkoły. Jeśli będziecie Państwo chcieli omówić przedstawione tu informacje, to możecie zwrócić się do lekarza GP, personelu pielęgniarskiego lub pielęgniarki środowiskowej (health visitor). Można także przejrzeć następujące strony:

www.immunisation.nhs.uk

www.dhsspsni.gov.uk/immunisation

Szczepionka przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi i chorobie Heinego-Medina

Ta szczepionka chroni przed błonicą, tężcem, krztuścem (koklusz) oraz chorobą Heinego-Medina. Obecnie szczepionkę na chorobę Heinego-Medina podaje się w tym samym zastrzyku, zamiast doustnie.

Dziecko powinno otrzymać dawkę przypominającą tego szczepienia między trzecim a piątym rokiem życia (zanim rozpocznie szkołę).

Kolejną dawkę przypominającą na błonicę, tężec i chorobę Heinego-Medina podaje się między 14 a 18 rokiem życia.

Skąd wiadomo, że szczepionka jest bezpieczna i skuteczna?

Przed wprowadzeniem szczepionki poddaje się ją wielokrotnym testom. Badania nad szczepionką prowadzi się nawet po wprowadzeniu jej do użytku. Stosuje się tylko te szczepionki, które pozytywnie przejdą wszystkie testy. Chociaż wszystkie leki mogą powodować skutki uboczne, szczepionki są w najbezpieczniejszej grupie. Badania prowadzone na całym świecie dowodzą, że szczepienia są najbezpieczniejszym sposobem ochrony zdrowia dziecka.

Podobno szczepionki zawierają thiomersal (merkury)

Thiomersal nie jest już stosowany w szczepionkach podawanych w rutynowym planie szczepień dziecięcych. Znikoma ilość merkuru była stosowana w szczepionkach przez ponad 60 lat w celu przedłużenia przydatności do użytku.

Przez cały ten okres nie było żadnych dowodów, że było to szkodliwe. Jednakże obecnie wycofuje się stosowanie tego pierwiastka, w ramach globalnego planu ograniczania kontaktu z merkurym ze źródeł, które da się wyeliminować

Jakim chorobom zapobiega ta szczepionka?

Błonica

Błonica to poważna choroba, która może szybko wywołać trudności z oddychaniem, oraz może spowodować uszkodzenie serca i układu nerwowego, a nawet śmierć. Zanim wprowadzono szczepienia na błonice, w Irlandii Północnej notowano do 1500 przypadków zachorowań rocznie.

Tężec

Tężec jest bolesną chorobą atakującą mięśnie oraz wywołującą problemy z oddychaniem. Chorobę wywołują zarazki, które przenikają z ziemi lub nawozu do ciała przez rany otwarte i oparzenia. Tężec atakuje system nerwowy i może doprowadzić do śmierci. Nie można się nim zarazić od innej osoby.

Krztusiec (koklusz)

Krztusiec to choroba, w której zdarzają się długie ataki kaszlu i dławienia się, co bardzo utrudnia oddychanie. Choroba trwa do 10 tygodni i jest szczególnie niebezpieczna dla niemowląt. U dzieci poniżej pierwszego roku życia, może nawet wywołać zgon. Przed wprowadzeniem szczepień na krztusiec, w Irlandii Północnej notowano do 3500 przypadków zachorowań rocznie.

Choroba Heinego-Medina (Polio)

Chorobę Heinego-Medina wywołuje wirus, który atakuje układ nerwowy, co może doprowadzić do trwałego paraliżu mięśni. Jeśli choroba zaatakuje mięśnie klatki piersiowej lub mózg, może spowodować śmierć. Zanim wprowadzono szczepienia na chorobę Heinego-Medina, w Irlandii Północnej notowano do 1500 przypadków postaci porażennej tej choroby rocznie.

Skutki uboczne szczepionki

Większość dzieci nie odczuwa żadnych skutków ubocznych, ale każde dziecko jest inne. Dziecko może mieć następujące symptomy, które zwykle są łagodne:

- rozdrażnienie utrzymujące się do 48 godzin od podania zastrzyku;
- niewielka gorączka;
- mały guz w miejscu podania zastrzyku, który może utrzymywać się przez kilka tygodni, aż zacznie powoli znikać.

Jeśli po zaszczepieniu na błonice, tężec, krztusiec i chorobę Heinego-Madina zaniepokoi Państwa jakaś inna reakcja, to można zwrócić się z tym do lekarza lub pielęgniarki z przychodni GP, lub też pielęgniarki środowiskowej (health visitor).

Rodzice i opiekunowie mogą także zgłaszać podejrzewane przypadki skutków ubocznych szczepień i leków przez the Yellow Card Scheme, korzystając ze

strony www.yellowcard.gov.uk lub telefonując na infolinię the Yellow Card lub pod bezpłatny numer 0808 100 3352 (linia czynna od poniedziałku do piątku 10:00 do 14:00).

Bardzo rzadko po podaniu szczepionki dochodzi do reakcji alergicznej, np. wysypki lub swędzenia części lub całego ciała. Jeszcze rzadziej w kilka minut po podaniu szczepionki może dojść do poważnej reakcji, w której występują trudności z oddychaniem a nawet omdlenia. Taki stan nazywa się anafilaksją.

Według najnowszych badań, do takiej reakcji dochodzi w jednym przypadku na pół miliona podanych szczepionek. Chociaż reakcje alergiczne mogą być niepokojące, zastosowanie leczenia prowadzi do szybkiego i pełnego wyzdrowienia. Bardzo rzadko w dzień lub dwa po podaniu szczepionki może dojść u dziecka do napadu drgawek. To zwykle wiąże się z bardzo wysoką temperaturą. Jeśli dojdzie do ataku, należy niezwłocznie zatelefonować do lekarza GP. Zazwyczaj ataki przechodzą dzieciom całkowicie w krótkim okresie.

Małe dzieci mogą dostać drgawki w różnych momentach, a wystąpienie ataku po podaniu szczepionki niekoniecznie jest z nią związane. Lekarz powinien zdecydować, czy dziecku można podać następne dawki szczepionki.

Szczepionka MMR

Szczepionka MMR chroni dziecko przed odrą (M), świnką (M) i różyczką (R).

Dziecko powinno otrzymać dawkę przypominającą szczepienia MMR między trzecim a piątym rokiem życia (zanim rozpocznie szkołę).

Jeśli dziecko nie dostało jeszcze pierwszej dawki, to będzie miało dwa szczepienia w odstępie trzech miesięcy. Odkąd wprowadzono tu szczepienie MMR w 1988 r., liczba dzieci zapadających na te choroby jest najniższa w historii.

Odra, świnka i różyczka mogą wywoływać poważne powikłania.

- Odra może powodować infekcje ucha, problemy układu oddechowego, oraz zapalenie opon mózgowych/zapalenie mózgu. W jednym na 2500 – 5000 przypadków dochodzi do śmierci.
- Świnka może spowodować głuchotę, częściowo lub całkowicie odwracalną, oraz opuchliznę i bolesność jąder u starszych chłopców i mężczyzn. Choroba ta była najczęstszą przyczyną wirusowego zapalenia opon mózgowych u dzieci.
- Różyczka może także wywołać zapalenie mózgu oraz powodować komplikacje w krzepliwości krwi. U kobiet w ciąży może dojść do poronienia lub

poważnych problemów u dziecka, takich jak ślepota, głuchota, problemy z sercem lub uszkodzenia mózgu.

Należy brać pod uwagę, że bez szczepienia MMR prawie wszystkie dzieci zachorują na wszystkie trzy choroby.

Czy szczepionka MMR ma jakieś skutki uboczne?

Jak w przypadku wszystkich leków, szczepienia mogą wywoływać pewne skutki uboczne. Jednak większość z nich jest niegroźna i krótkotrwała, np. zaczerwienienie czy opuchnięcie w miejscu podania zastrzyku.

MMR zawiera trzy osobne szczepionki w jednym zastrzyku, które zaczynają działać w różnych okresach. Około 10 dni po podaniu, niektóre dzieci gorączkują, mają wysypkę przypominającą odrę, oraz tracą apetyt, ponieważ wtedy zaczyna działać szczepionka na odrę. Bardzo rzadko zdarza się, że w około dwa tygodnie po zaszczepieniu u dziecka wystąpi wysypka małych sinych krostek, co wynika z rozpoczęcia działania szczepionki na różyczkę. Zwykle te objawy przechodzą same, ale taką wysypkę należy pokazać lekarzowi. Około trzech tygodni od zastrzyku, czasami dzieci przechodzą łagodną formę świnki, ponieważ wtedy uaktywnia się szczepionka na świnkę.

Czasami może dojść do poważnej reakcji na szczepionkę MMR. U 1 na 1000 dzieci może dojść do ataku wywołanego wysoką temperaturą ze względu na działanie szczepionki na odrę. Nic nie wskazuje na to, że to może powodować jakiegokolwiek długoterminowe problemy. Dziecko, które zachoruje na odrę jest pięciokrotnie bardziej narażone na napady drgawkowe wywołany chorobą.

Szczepionki mogą także wywołać reakcje alergiczne, ale jest to niezwykle rzadkie, a zastosowanie leczenia powoduje szybkie i całkowite wyzdrowienie.

W jednym na milion szczepień może dojść do zapalenia mózgu. Odsetek ryzyka nie jest większy niż w przypadku dzieci, którym nie podawano szczepionki. Jednak u dzieci, które chorują na odrę, jedno na 5000 zapada na zapalenie mózgu.

Porównując powikłania po szczepieniu MMR ze skutkami odry, świnki i różyczki, widać, że szczepionka jest znacznie bardziej bezpieczna.

Powikłania	Odsetek w przypadku naturalnej choroby	Odsetek po 1 dawce szczepionki MMR
Drgawki (wywołane wysoką temperaturą)	1 na 200	1 na 1000
Zapalenie opon mózgowych/zapalenie mózgu	1 na 200 do 1 na 5000	1 na 1 000 000
Problemy z krzepiwością krwi	1 na 3000	1 na 24000
Śmierć (zależnie od wieku)	1 na 2500 do 1 na 5000	zero

Te powikłania są jeszcze rzadsze przy podaniu drugiej dawki szczepionki MMR.

Fakty dotyczące szczepionki MMR

- Szczepionka MMR chroni dzieci przed odrą, świnką i różyczką.
- W ciągu 30 lat ponad 500 szczepionek podano w ponad 100 krajach. Statystyki wykazują, że jest to bardzo bezpieczny środek.
- Nie ma żadnych dowodów, że istnieje związek między MMR a autyzmem i chorobą jelit.
- Podawanie poszczególnych składników MMR osobno może mieć negatywne skutki, ponieważ dziecko mogłoby zachorować na odrę, świnkę lub różyczkę.
- W żadnym kraju, gdzie MMR jest dostępne, nie stosuje się osobnych szczepień.
- W roku poprzedzającym wprowadzenie MMR w UK, 86 000 dzieci zachorowało na odrę, a 16 zmarło. Ze względu na obniżenie odsetka szczepień, niedawno doszło do rozprzestrzeniania się choroby w Anglii, Irlandii i Hiszpanii, co doprowadziło do śmierci wielu dzieci.

Czy to prawda, że szczepionka MMR ma związek z autyzmem?

Chociaż autyzm jest obecnie częściej rozpoznawany, wzrost zachorowalności obserwowano dużo wcześniej przed wprowadzeniem szczepienia MMR. Rodzice często zauważają pierwsze oznaki autyzmu po pierwszych urodzinach dziecka. Pierwszą dawkę MMR podaje się dzieciom zwykle w tym wieku, ale nie oznacza to, że MMR powoduje autyzm.

Bardzo szeroki program badań nad możliwością związku między MMR a autyzmem, prowadzony z udziałem tysięcy dzieci w Danii, Szwecji, Finlandii, Kanadzie, USA i UK, nie wykazał istnienia jakiegokolwiek powiązania.

Eksperti z całego świata, włącznie ze Światową Organizacją Zdrowia (WHO) są zgodni, że nie istnieje związek między szczepionką MMR a autyzmem.

Czy dzieci po szczepieniu MMR były obserwowane przez wystarczająco długi okres, żeby stwierdzić, że jest to bezpieczne?

W USA, gdzie szczepionkę stosuje się od 30 lat, podano już ponad 200 milionów dawek. W Finlandii, gdzie podaje się dzieciom dwie dawki MMR od 1982 r., odnotowywano reakcje przed ponad 14 lat. Nie było zgłoszeń stałych problemów zdrowotnych po podaniu szczepionki. Odnotowuje się natomiast, że szczepionka MMR jest niezwykle skuteczna i bardzo bezpieczna w użyciu.

Czy nie byłoby lepiej, gdyby dzieci były szczepione na każdą chorobę osobno?

Podawanie szczepionek osobno oznaczałoby, że zamiast dwóch zastrzyków, trzeba by podać sześć. W międzyczasie, przez co najmniej rok dziecko byłoby też narażone na dwie pozostałe choroby, które są poważne, a nawet śmiertelne.

Mówiło się, że trzy szczepionki razem mogą przeciążyć układ odpornościowy dziecka. Tak jednak nie jest. Od urodzenia system odpornościowy dziecka chroni je przed tysiącami wirusów i bakterii, które je otaczają.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) nie zaleca stosowania osobnych szczepionek ponieważ wprowadza to nieuzasadnione ryzyko. W żadnym kraju na świecie nie zaleca się podawania osobnych szczepień na odrę, świnkę i różyczkę. Nie ma dowodów, że podawanie ich osobno zwiększa bezpieczeństwo, dlatego zwiększalibyśmy ryzyko, bez odnoszenia korzyści.

Czy są jakieś przeciwwskazania do zaszczepienia dziecka na błonicę, tężec, krztusiec, chorobę Heinego-Medina oraz MMR?

Jest bardzo niewiele powodów, dla których nie należy szczepić dziecka. Należy zgłosić lekarzowi/pielęgniarkę lub pielęgniarkę środowiskowej, jeśli dziecko:

- ma bardzo wysoką temperaturę;
- miało wcześniej niepożądaną reakcję na jakiekolwiek szczepienie;
- ma poważną alergię na coś;
- ma zaburzenia krzepliwości krwi;
- miało ataki/dragawki;

- było leczone na nowotwór;
- ma jakąkolwiek chorobę osłabiającą układ odpornościowy (np. białaczka, HIV lub AIDS);
- bierze leki wpływające na działanie układu odpornościowego (np. wysokie dawki sterydów lub też leki podawane po przeszczepie organów lub w leczeniu nowotworu);
- ma jakąkolwiek inną poważną chorobę.

Takie okoliczności nie zawsze oznaczają, że dziecko nie może otrzymać szczepionki. Wiedząc o nich, lekarz czy pielęgniarka mogą podjąć decyzję, jakie szczepionki najlepiej podać dziecku oraz jakich porad udzielić Państwu. Występowanie danej choroby w rodzinie nigdy nie jest przeciwwskazaniem do zaszczepienia dziecka.

Co robić, jeśli dziecko ma wysoką temperaturę po zaszczepieniu?

Skutki uboczne szczepionek pojawiają się rzadko, zwykle są łagodne i szybko przechodzą. Niektóre dzieci mają podwyższoną temperaturę (powyżej 37.5°C). Jeśli twarz dziecka jest gorąca i czerwona, lub dziecko ma wypieki, to może mieć gorączkę. Temperaturę można sprawdzić termometrem.

Gorączka jest częstym zjawiskiem u dzieci i niemowląt, a zwykle towarzyszy infekcjom. Czasami gorączka może wywołać drgawki, niezależnie od tego, czy jest wywołana infekcją, czy szczepionką. Dlatego, należy wiedzieć, co robić, jeśli dziecko będzie miało gorączkę. Pamiętajcie Państwo, że gorączka częściej wynika z chorób, niż ze szczepień.

Co robić w przypadku gorączki

1. Nie przegrzewać dziecka:
  - dziecko nie powinno mieć zbyt wielu warstw ubrań lub koców na sobie;
  - pokój, w którym przebywa dziecko nie powinien być za gorący (nie powinno być zimno, ale należy zachować przyjemny chłód).
2. Podawać dziecku dużo płynów.
3. Podać dziecku paracetamol lub ibuprofen w płynie (należy poprosić o lek bez cukru). Dawkę należy dostosować do wieku i dlatego też należy przeczytać instrukcje na butelce. Po czterech do sześciu godzin można podać następną dawkę.

Dzieciom poniżej 16 roku życia nigdy nie należy podawać leków zawierających aspirynę.

W następujących przypadkach należy powiadomić lekarza:

- dziecko ma wysoką temperaturę (39°C lub powyżej);
- dziecko ma atak drgawek.

Jeśli dziecko ma atak, to należy położyć je na boku w bezpiecznym miejscu, ponieważ może trząść się i mieć drgawki.

Rutynowy program dziecięcych szczepień ochronnych

Okres szczepienia	Choroby, przed którymi chroni szczepionka	Sposób podawania
2 miesiąc życia	Błonica, tężec, krztusiec (koklusz), choroba Heinego-Medina oraz Hib	Jeden zastrzyk
	Infekcja pneumokokowa	Jeden zastrzyk
3 miesiąc życia	Błonica, tężec, krztusiec, choroba Heinego-Medina oraz Hib	Jeden zastrzyk
	Zapalenie opon mózgowych C	Jeden zastrzyk
4 miesiąc życia	Błonica, tężec, krztusiec, choroba Heinego-Medina oraz Hib	Jeden zastrzyk
	Zapalenie opon mózgowych C	Jeden zastrzyk
	Infekcja pneumokokowa	Jeden zastrzyk
12 miesiąc życia	Hib oraz zapalenie opon mózgowych C	Jeden zastrzyk
15 miesiąc życia	Odra, świnka różyczka	Jeden zastrzyk
	Infekcja pneumokokowa	Jeden zastrzyk
Między 3 a 5 rokiem życia	Błonica, tężec, krztusiec oraz choroba Heinego-Medina	Jeden zastrzyk
	Odra, świnka różyczka	Jeden zastrzyk
Dziewczęta między 12 a 13 rokiem życia	Rak szyjki macicy typu 16 i 18 wywołwany przez ludzki wirus brodawczaka	Trzy zastrzyki w ciągu sześciu miesięcy
Między 14 a 18 rokiem życia	Tężec, błonica oraz choroba Heinego-Medina	Jeden zastrzyk

Jeśli Państwa dziecko nie otrzymało któregoś z wymienionych szczepień, to zawsze można to nadrobić. Prosimy umówić się na wizytę u lekarz GP lub z pielęgniarką środowiskową (health visitor).

Więcej informacji na temat szczepień znajdziecie Państwo na stronie the DHSSPS: www.dhsspsni.gov.uk/immunisation lub też w krajowym portalu szczepień: www.immunisation.nhs.uk

Produced by the **Public Health Agency** on behalf of the Department of Health, Social Services and Public Safety. Crown Copyright material reproduced with the permission of the Controller of HMSO and the Queen's Printer for Scotland.

02/10